

Sygn. akt V KZ 17/22

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **D. P. i A. C.**

skazanych z art. 288 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 10 maja 2022 r.

zażalenia skazanych

na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 25 lutego 2022 r., sygn. akt V Ka [...]

o odmowie przywrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie
pisemnego uzasadnienia

wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka [...]

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł :

**zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że przywrócić
D. P. i A. C. termin do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie
i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia
16 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka [...].**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 25 lutego 2022 r., Sąd Okręgowy w G. nie uwzględnił wniosku skazanych D. P. i A. C. z 14 stycznia 2022 r. (data wpływu 17 stycznia 2022 r.) o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka [...].

Zażalenie na powyższe postanowienie wnieśli skazani. Wskazali w nim, że nie zgadzają się z wydanym rozstrzygnięciem i wnoszą o jego uchylenie albowiem do uchybienia terminu doszło wbrew ich woli i wiedzy. W uzasadnieniu zażalenia skarżący podnieśli, że zajmujący się ich sprawą obrońca z urzędu przekazał im telefonicznie informację, iż obecność oskarżonych nie jest na rozprawie odwoławczej obowiązkowa, a ponieważ odbywała się ona w okresie wzmożonej „zachorowalności na covid-19 w miesiącu grudniu”, postanowili nie uczestniczyć w rozprawie. Zaufali zatem wyznaczonemu obrońcy, jako osoby jak sami wskazali „niepełnosprawne pod względem umysłowym i intelektualnym”, które nie są w stanie podjąć się skutecznej obrony samodzielnie. Obrońca nie poinformował skazanych w terminie o zakończeniu postępowania, nie mieli oni więc wiedzy o zakończonym postępowaniu oraz „o nie złożeniu przez obrońcę wniosku o uzasadnienie wyroku”. Jak wskazali w zażaleniu nie mieli oni ze względu na właściwości i warunki osobiste wiedzy o powodach zapadłego rozstrzygnięcia, ani wiedzy jak dalej skutecznie bronić swoich praw.

Podnosząc powyższe, skazani wnieśli o uchylenie postanowienia, sporządzenie uzasadnienia wyroku Sadu Okręgowego w G. i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie skazanych okazało się zasadne.

Zgodnie z dyspozycją art. 126 § 1 k.p.k. przywrócenie terminu zawitego może nastąpić, jeżeli łącznie spełnione zostały łącznie następujące warunki: niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od strony, wniosek o przywrócenie zostanie złożony w terminie siedmiu dni od daty ustania przeszkody uniemożliwiającej wykonanie czynności procesowe i strona jednocześnie wykona tę czynność procesową. Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że to na stronie wnoszącej o przywrócenie terminu zawitego ciąży obowiązek wskazania wszystkich okoliczności, które uniemożliwiły jej dokonanie czynności procesowej w przewidzianym terminie, a także uprawdopodobnienie, że nastąpiło to z przyczyn od niej niezależnych, tj. przekonującego uzasadnienia zaistniałego uchybienia i wskazania podstaw swoich twierdzeń (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 25 lipca 2019 r.; V KZ 25/19, LEX nr 2699520; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2020 r., IV KZ 49/20, LEX nr 3077338).

W ocenie Sądu Najwyższego wskazane wyżej przesłanki zostały spełnione w niniejszej sprawie. Zasadnicze znaczenie dla oceny stanu faktycznego mają okoliczności podniesione w zażaleniu oraz wynikające z treści załączonych do akt sprawy dokumentów. Sąd Okręgowy wskazał wprawdzie prawidłowo na fakt doręczenia zastępczego skarżącym zawiadomień o terminie rozprawy apelacyjnej, podkreślając obowiązek zawiadomienia sądu o aktualnym miejscu pobytu powyżej dni 7, jednak skarżący nie podnosili aby brak doręczenia bezpośredniego był przyczyną uchybienia terminu. Sąd przyjął nadto, że uchybienie terminowi nie było skutkiem zaniedbań obrońcy, skoro fakt wyznaczenia go obrońca z urzędu nakłada na niego z mocy art. 84 § 2 k.p.k. obowiązek podejmowania czynności procesowych do prawomocnego zakończenia postępowania, a zatem ustał on z chwilą wydania wyroku przez sąd odwoławczy.

Pomija jednak Sąd Okręgowy w tym zakresie istotne okoliczności występujące w tej sprawie. Po pierwsze, skazani są osobami, które korzystają z pomocy obrońcy z urzędu. Wprawdzie podstawą wyznaczenia obrońcy były pierwotnie wnioski motywowane brakiem środków finansowych na pokrycie kosztów obrony, jednak w dalszym toku postępowania Sąd Rejonowy w T. dopuścił dowód z opinii biegłych na okoliczność stanu zdrowia psychicznego D. P.. W złożonej do sprawy opinii sądowo psychologiczno-psychiatrycznej wskazano, że stan jego zdrowia nie pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Uznać zatem należy, że od tej chwili obrona z urzędu świadczona była D. P. w trybie art. 79 § 1 pkt. 4 k.p.k. Okoliczność ta nakłada zaś niewątpliwie na sąd obowiązek szczególnie wnikliwej oceny świadomości skutków działania oskarżonego w tej jego części i w odniesieniu do tego etapu postępowania w jakich nie jest reprezentowany przez wyznaczonego obrońcę z urzędu, zwłaszcza jeśli może ono prowadzić do niekorzystnych dla oskarżonego skutków.

Po drugie należy dostrzec, że skazani nie brali udziału w rozprawie odwoławczej gdyż zostali telefonicznie powiadomieni przez obrońcę z urzędu, iż ich stawiennictwo nie jest konieczne, a nadto ze względu na okres wzmożonej zachorowalności i wysoki stan zagrożenia epidemicznego z powodu zakażeń Sars-

Cov-19 postanowili nie uczestniczyć w rozprawie. Decyzja o nieobecności nie była zatem ani pochochona, ani nieznana obrońcy, lecz wręcz z nim uzgodniona. Skoro więc byli w aktualnym kontakcie z obrońcą, to jako osoby nieznające prawa oraz wymagające pomocy prawnej mieli podstawy do uznania, że obrońca biorący udział w postępowaniu, który sam informuje ich o braku obowiązku udziału w rozprawie, obecny na rozprawie apelacyjnej poinformuje ich o jej wyniku, zwłaszcza o ew. wydaniu wyroku w sprawie.

Po trzecie, nie budzi wątpliwości, że obowiązek działania obrońcy z urzędu nakłada na niego nakaz działania do prawomocnego zakończenia postępowania. Jednak z mocy art. 84 § 1 k.p.k. ustanowienie obrońcy z urzędu uprawnia go do działania także po uprawomocnieniu się orzeczenia. Nakaz działania do uprawomocnienia się postępowania to zatem nie zakaz działania po prawomocności, a układ okoliczności i stan sprawy może wymagać podjęcia minimalnych choćby działań, takich właśnie jako poinformowania oskarżonego przez obrońcę z urzędu o wydanym wyroku. Z całą pewnością zatem w opisanej sytuacji uznać należy, że w ramach obowiązku obrońcy działającego z urzędu w układzie takim jak opisany wyżej, tj. gdy nieobecność oskarżonych na rozprawie jest wynikiem ustaleń z obrońcą, obrona jest obligatoryjna ze względu na stwierdzoną niezdolność do prowadzenia samodzielnej i rozsądnej obrony, mieści się co najmniej obowiązek powiadomienia oskarżonych o wydanym wyroku i konsekwencjach tego procesowego faktu.

Po czwarte, nie sposób przeoczyć, że obrońca z urzędu wezwana do zajęcia stanowiska w tej sprawie, pismem z 14 lutego 2022 r. wskazała, iż popiera wniosek oskarżonych o przywrócenie terminu oraz oświadczyła, że nie poinformowała ich o zakończeniu sprawy na terminie rozprawy apelacyjnej, ani o możliwości złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku w zawitym terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyroku (k. 306). Z akt sprawy wynika także, że w rozprawie apelacyjnej w imieniu oskarżonych nie występowała osobiście wyznaczona obrońca z urzędu, lecz inny obrońca działający z substytucji obrońcy z urzędu. Okoliczności te należało wziąć pod uwagę w niniejszej sprawie jako przemawiające za zasadnością wniosku skazanych o przywrócenie terminu,

dowodzą bowiem m.in. tego, że niedotrzymanie terminu nie jest skutkiem niedbałości skazanych o własne sprawy.

Zdaniem Sądu Najwyższego, na gruncie niniejszej sprawy zaistniały zatem przesłanki uzasadniające powzięcie decyzji odmiennej od zajętej przez Sąd Okręgowy w G., albowiem skazani w zaistniałym układzie, wiedząc wprowadzić o terminie rozprawy odwoławczej wyznaczonej na dzień 16 grudnia 2021 r., lecz rezygnując z udziału w niej po ustaleniach z obrońcą i z uzasadnionej obawy zachorowania w okresie pandemicznym, będąc przy tym osobami korzystającymi z pomocy obrońcy z urzędu, a jedna z nich niezdolna była do samodzielnej obrony w procesie karnym, mieli prawo oczekiwać, że reprezentujący ich obrońca z urzędu, dochowując staranności wynikającej z samego faktu powołania, działać będzie w sposób, który nie narazi ich na utratę możliwości uzyskania pisemnego uzasadnienia zapadłego wobec nich prawomocnego wyroku.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy zmienił zaskarżone postanowienie i przywrócił skazanym D. P. i A. C. termin do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka [...].

Z tego względu, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

a.s.